

Riksrevisionens årsredovisning för 2016

Sammanfattning

Riksrevisionen har överlämnat sin årsredovisning för 2016 (redog. 2016/17:RR1) till riksdagen. Utskottet konstaterar att den anlitate revisorn bedömer att Riksrevisionens årsredovisning i alla väsentliga avseenden är rättvisande. Efter avslutad revision föreslår utskottet att riksdagen lägger Riksrevisionens årsredovisning för 2016 till handlingarna.

Utskottet betonar vikten av spårbarhet i redovisningen när förändringar görs. En över tiden stabil och ändamålsenlig underindelning av verksamheten är att föredra. Genom den uppföljningsrapport som Riksrevisionen lämnar som ett komplement till årsredovisningen är det möjligt för utskottet att bedöma Riksrevisionens resultat, och där är den djupa uppföljningen särskilt intressant. Den årliga revisionen är enligt utskottet en mycket viktig del av Riksrevisionens granskningsverksamhet. Ambitionen om att inför revisionsåret 2017 säkra större kontinuitet i enskilda revisionsteam ser utskottet positivt på. När det gäller omorganisationen av effektivitetsrevisionen i nio mindre enheter ser utskottet positivt på att Riksrevisionen utvecklar sina arbetssätt för att på bästa sätt ta vara på den kompetens personalen har när det gäller både att arbeta fram granskningsidéer och att delta i kvalitetssäkringen. Avslutningsvis betonar utskottet liksom förra året vikten av att Riksrevisionen tar vara på den allsidighet som det ges utrymme för i lagen om statlig revision när det gäller inriktningen på effektivitetsrevisionen för att granskningarna inte ska bli för ensidiga åt det ena eller andra hållet.

Behandlade förslag

Redogörelse 2016/17:RR1 Riksrevisionens redogörelse om Riksrevisionens årsredovisning för 2016.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens årsredovisning för 2016.....	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	19
Redogörelsen.....	19
<i>Bilaga 2</i>	
Externrevisorers revisionsberättelse.....	20
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Anslagsredovisning för 2016	6
Tabell 2 Avgiftsintäkter och nettokostnader inom årlig revision	8
Tabell 3 Kostnader för granskning och styckkostnad respektive genomsnittlig insats per granskningsrapport.....	10
Tabell 4 Kostnader för internationell verksamhet.....	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Riksrevisionens årsredovisning för 2016

Riksdagen lägger redogörelse 2016/17:RR1 till handlingarna.

Stockholm den 20 april 2017

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Monica Green (S), Ingela Nylund Watz (S), Oscar Sjöstedt (SD), Ingemar Nilsson (S), Emil Källström (C), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Marie Granlund (S), Dennis Dioukarey (SD), Mats Persson (L), Börje Vestlund (S), Fredrik Schulte (M), Anette Åkesson (M), Jenny Petersson (M), Håkan Svenneling (V) och Larry Söder (KD).

Redogörelse för ärendet

Riksrevisionen ska enligt 9 kap. 3 § lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter lämna en årsredovisning till riksdagen senast den 22 februari varje år. Enligt lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen ska riksrevisorn med administrativt ansvar besluta om årsredovisningen. Riksrevisorn med administrativt ansvar, Margareta Åberg, överlämnade årsredovisningen i form av en redogörelse till riksdagen den 22 februari 2017 (2016/17:RR1). I årsredovisningen lämnas ett intygande av riksrevisorn med administrativt ansvar om att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning. Riksrevisorn med administrativt ansvar bedömer vidare att myndighetens interna styrning och kontroll är betryggande.

Ingen motion har väckts med anledning av redogörelsen.

Enligt 19 § lagen (2002:1023) med instruktion för Riksrevisionen är det finansutskottet som svarar för att revision görs av Riksrevisionen. För den uppgiften anlitas revisionsbyrån KPMG AB. Revisionsberättelsen kom in till finansutskottet den 21 mars 2017.

I betänkandet redovisas också Riksrevisionens uppföljningsrapport 2017, som innehåller myndighetens egen uppföljning av sina granskningar. Rapporten har överlämnats till finansutskottet men är inte något formellt riksdagsärende.

Som ett led i beredningen av årsredovisningen höll finansutskottet en intern utfrågning av riksrevisorerna Stefan Lundgren (administrativt ansvarig), Helena Lindberg och Ingvar Mattson den 6 april 2017.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens årsredovisning för 2016

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger redogörelsen om Riksrevisionens årsredovisning för 2016 till handlingarna.

Redogörelsen

Prioriteringar under 2016

Under 2016 prioriterade Riksrevisionen ett antal åtgärder för att utveckla både kärnverksamheten och verksamhetsstödet. För effektivitetsrevisionen var målet att öka antalet rapporter och bredda innehållet i granskningarna. Fler medarbetare anställdes med särskilda kunskaper i kvantitativa metoder och inom vissa sakområden, och därmed stärktes myndighetens förutsättningar att genomföra relevanta kvantitativa dataanalyser i granskningsverksamheten. En annan del av förändringsarbetet handlade om att omorganisera och effektivisera administrationen. Under 2016 togs också flera viktiga steg för att på olika sätt digitalisera myndigheten och skapa förutsättningar för ett modernare arbetssätt. Den omfattande debatten om Riksrevisionen i medierna hösten 2016 ledde till åtgärder för att stärka det interna förtroendet på myndigheten, bl.a. en organisatorisk och social skyddsround, en interaktiv medarbetardag med fokus på arbetsmiljö samt insatser när det gäller jävs- och oberoendefrågor och skärpta rutiner för rekryteringsprocessen.

Personal, kompetens och systematiskt arbetsmiljöarbete

Den 31 december 2016 var 305 personer anställda vid myndigheten, och under året uppgick antalet årsarbetskrafter till 281, vilket är marginellt lägre än 2015 (306 personer respektive 284 årsarbetskrafter). Samtidigt var personalomsättningen under 2016 17 procent och högre än tidigare år. Sammanlagt 106 personer rekryterades under 2015 och 2016, vilket motsvarar mer än en tredjedel av den totala personalstyrkan. De avgångsenkäter som myndigheten genomfört med de som slutat visar att förändringsarbetet har påverkat personalomsättningen, liksom konkurrensen om kvalificerade finansiella revisorer på arbetsmarknaden. I årsredovisningen konstateras att förändringsarbetet också inneburit en omställning inom chefskollektivet – av 24 chefer är 21 nyrekryterade, varav 4 rekryterats internt. Ett av syftena med förändringsarbetet, att minska antalet medarbetare per chef på enheterna inom granskningsverksamheten, har därmed uppnåtts.

Mot bakgrund av omorganisationen och förändringsarbetet inom effektivitetsrevisionen samt de ökade krav detta ställer på medarbetarna,

lanserades under året en omfattande satsning på kompetensutveckling. Ett internt utbildningsprogram utformades med fokus på både metod- och sakfrågor. Inom den årliga revisionen gavs under året flera kurser inom det femåriga utbildningsprogram för årliga revisorer som Riksrevisionen anordnar. Under 2016 inleddes också chefsutbildningar om bl.a. chefs arbetsmiljöansvar.

Sjukfrånvaron låg 2016 i nivå med föregående år (2,8 procent). För kvinnor har sjukfrånvaron generellt sjunkit något medan den ökat något för männen. Sjukfrånvaron för anställda under 30 år och över 50 år har ökat medan den minskat för anställda i åldrarna däremellan. Den långvariga sjukfrånvaron har ökat bland män i åldern 30–49 år, medan den minskat för kvinnor i åldersgruppen över 50 år.

Med anledning av de organisationsförändringar som genomförts gjordes särskilda arbetsmiljöåtgärder under 2016. Till exempel har man genomfört en organisatorisk och social skydds rond för att klargöra de psykologiska, organisatoriska och sociala arbetsförhållandena i organisationen i enlighet med Arbetsmiljöverkets föreskrift Organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4). Insatsen resulterade i en handlingsplan som integrerats i verksamhetsplanen för 2017.

Anslagsförbrukning och kostnadsutveckling

Anslagsförbrukningen 2016 på förvaltningsanslaget var ca 329 miljoner kronor, vilket innebär ett utgående anslagssparande på drygt 9 miljoner kronor (se tabell 1). Förvaltningsanslaget belastades under året med 1 miljon kronor till följd av utbetald pension till en tidigare riksrevisor. På Riksrevisionens anslag för internationellt utvecklingssamarbete var anslagsförbrukningen knappt 46 miljoner kronor, vilket innebär ett anslagssparande på drygt 3 miljoner kronor, vilket myndigheten avser att återbetala.

Tabell 1 Anslagsredovisning för 2016

Tusental kronor

Anslag	Ingående anslags- sparande	Anvisade medel	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Årets utfall	Utgående anslags- sparande
Utgiftsområde 2						
1:15 Riksrevisionen	14 635	319 661	-5 202	329 094	319 696	9 398
Utgiftsområde 7						
1:5 Internationellt utvecklingsarbete	-842	50 000	-	49 158	45 790	3 368
Totalt	13 793	369 661	-5 202	378 252	365 486	12 766

Källa: Riksrevisionens årsredovisning för 2016.

Verksamhetens kostnader ökade under 2016, bl.a. till följd av ett högre anslag för det internationella utvecklingssamarbetet. De gemensamma kostnaderna var knappt 10 miljoner kronor högre än 2015 och bestod främst av kostnader för teknisk utrustning, rekrytering och företagshälsovård. Riksrevisionen

konstaterar att trots ökningen av kostnaderna, kvarstår fortfarande en del arbete med att nå rätt verksamhetsnivå. Personalomsättningen i kombination med svårigheten att anställa erfarna finansiella revisorer har påverkat den löpande verksamheten och medfört lägre lönekostnader än vad som budgeterats. Kostnaderna för it-utveckling var lägre än 2015 framför allt därför att it-projekten pågick under 2015.

Under året utvecklades ekonomimodellen och anpassades till den nya organisationen, vilket förenklade och förtydligade fördelningen av både direkta och indirekta kostnader. Modellen för fördelningen av myndighetsgemensamma kostnader till verksamhetsgrenarna kommer att uppdateras under 2017 och då särskilt med hänsyn till anslaget för internationellt utvecklingssamarbete.

Verksamhetsgren: Årlig revision

Den årliga revisionen ska utföras i enlighet med god revisionssed, och enligt internationella standarder och revisionsberättelserna ska lämnas i tid. Granskningen ska vara förebyggande genom att eventuella fel och brister som har identifierats ska rapporteras så tidigt som möjligt för att undvika väsentliga fel i en årsredovisning.

Riksrevisionen bedömer att verksamhetens resultat är tillfredsställande. Den årliga revisionen slutförde sin revision i rätt tid och i enlighet med god revisionssed. Granskningen av årsredovisningarna för räkenskapsåret 2015 ledde till modifierade revisionsberättelser för 16 myndigheter. Det som ledde till flest modifierade uttalanden var att myndigheten inte använt anslag och inkomster i enlighet med ändamål och tillämpliga föreskrifter som riksdagen beslutat (nio modifierade uttalanden). I Riksrevisorernas årliga rapport 2016 (redog. 2015/16:RR5) redovisade den årliga revisionen bl.a. iakttagelser om otydligheter i styrning och ekonomiska villkor för myndigheterna kopplade till anslagsförordningen (2011:223) och avgiftsförordningen (1992:191) och risk för fel och brister som uppstår på grund av att ansvaret för redovisning delas mellan myndigheter. I Riksrevisionens uppföljningsrapport 2017 redovisas vilka åtgärder som vidtagits med anledning av revisionsberättelser med modifiering.

Under 2016 hade man inom den årliga revisionen en högre omsättning bland ansvariga revisorer än 2015, vilket bl.a. förklaras av rotationskrav och en generationsväxling inom gruppen. Tillsammans med övrig personalomsättning anser Riksrevisionen att detta påverkat kontinuiteten i de enskilda revisionsteamerna negativt. Många myndigheter har fått uppleva att ständigt behöva möta nya revisorer, och i dialogen med sin ansvariga revisor har flera myndigheter uttryckt oro över utvecklingen av avgifterna för den årliga revisionen. Riksrevisionen konstaterar att myndigheten under 2017 behöver säkra en större kontinuitet i enskilda revisionsteam.

Ett led i den årliga revisionens kvalitetssäkring utgörs av ett råd som består av erfarna ansvariga revisorer och juridisk expertis. Rådet genomför bl.a. en

intern kvalitetskontroll av ett urval avslutade revisionsakter varje år utifrån fastställda kvalitetskriterier. Under 2016 kontrollerades 17 ansvariga revisorers akter. Kvalitetskontrollen visade att revisionen i allt väsentligt var utförd och dokumenterad i enlighet med International Standards of Supreme Audit Institutions (Issai) krav på finansiell revision.

Det ekonomiska utfallet för den årliga revisionens granskning av myndigheter motsvarar i stort utfallet för föregående år (se tabell 2). En förändring jämfört med 2015 är att metodutveckling och utbildning kopplas till respektive verksamhet. Kostnaderna för metodutveckling och utbildning för det nya it-stödet uppgick till drygt 7 miljoner kronor 2016 och kostnaderna för områdesbevakning inom årlig revision till nästan 3 miljoner kronor.

Den årliga revisionen är avgiftsbelagd enligt lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Inkomsterna från avgifterna disponeras inte av Riksrevisionen utan redovisas mot inkomstittel på statens budget. I tabell 2 redovisas utfallet av avgiftsintäkter och nettokostnader inom den årliga revisionen.

Tabell 2 Avgiftsintäkter och nettokostnader inom årlig revision

Tusental kronor

	2016	2015	2014
Avgiftsintäkter	153 471	156 446	139 247
Kostnader	149 752	152 169	151 386
Årets över-/underskott (-)	3 719	4 277	-12 139
Akkumulerat över-/underskott (-)	-1 330	-5 049	-9 326

Källa: Riksrevisionens årsredovisning för 2016.

Not: Med nettokostnader avses verksamhetens kostnader minus andra intäkter än anslag.

Riksrevisionen konstaterar i årsredovisningen att revisionen kan effektiviseras genom att man i högre grad drar nytta av digitaliseringens möjligheter. I det sammanhanget nämner Riksrevisionen att man i samarbete med Ekonomistyrningsverket (ESV) genomfört ett pilotprojekt som syftar till att ta fram en möjlig standard för uttag av redovisningsinformation från de granskade myndigheternas ekonomisystem.

Verksamhetsgren: Effektivitetsrevision

Effektivitetsrevisionen ska främst ta sikte på förhållanden med anknytning till statens budget, genomförandet och resultatet av statlig verksamhet och åtaganden i övrigt men får också avse de statliga insatserna i allmänhet. Granskningen ska främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. Den ska huvudsakligen inriktas på granskning av hushållning, resursutnyttjande, måluppfyllelse och samhällsnytta. Som ett led i effektivitetsrevisionen får förslag lämnas om alternativa insatser för att nå avsedda resultat. Riksrevisionen följer de internationella standarderna (Issai) för effektivitetsrevision.

I årsredovisningen görs bedömningen att effektivitetsgranskningarna under 2016 i stort sett följde den inriktning av revisionen som riksrevisorerna beslutat om genom granskningsplanen 2015/16. Målet på 33 publicerade granskningar nåddes, vilket är 11 fler än 2015.

I de kvalitetsutvärderingar som regelbundet görs av Riksrevisionens granskningar varierar resultaten, framför allt därför att bedömningarna görs utifrån olika perspektiv. Kvalitetsutvärderingarna handlar om hur olika intressenter uppfattar kvaliteten, hur Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer faktiskt tagits om hand och om analyser av granskningsrapporternas kvalitet utifrån de bedömningsgrunder som Riksrevisionens vetenskapliga råd har definierat.

I årsredovisningen redogör Riksrevisionen för de åtgärder som vidtogs under 2016 för att effektivitetsrevisionen bättre skulle svara mot uppdragets bredd, öka kvaliteten i granskningarna och öka effektiviteten i verksamheten. Effektivitetsrevisionen delades in i nio mindre enheter, den befintliga kompetensen kompletterades med särskild metod- och sakkompetens, metodämnessakkunniga anställdes och nya former för kvalitetssäkring infördes. Ett nytt omfattande internutbildningsprogram i metod- och sakfrågor infördes också under 2016. Drygt 2 500 timmar lades på metodutveckling och utbildning under året, vilket kan sättas i relation till de drygt 92 000 timmar som lades ned på granskning.

Orienteringen mot granskningar som i större utsträckning kvantitativt försöker mäta effekten och samhällsnyttan av statliga insatser ska enligt Riksrevisionen ses i ljuset av förtydligandet av effektivitetsrevisionens uppdrag så som det kom till uttryck efter riksdagens uppföljning av Riksrevisionsreformen 2009/10. Bakom omorienteringen låg även den kritik som en forskargrupp från Uppsala universitet i sina kvalitetsutvärderingar har riktat mot att effektivitetsgranskningarna främst avsett att följa upp myndigheters processer, insatser och regel tillämpning.

Under 2016 var personalomsättningen inom effektivitetsrevisionen 19 procent, vilket kan jämföras med 15 procent 2015 och 16 procent 2014. Trots en högre personalomsättning än normalt var antalet årsarbetskrafter inom verksamhetsgrenen endast tre stycken färre än 2015. Att något fler effektivitetsrevisorer än normalt slutade under 2016 är enligt Riksrevisionen en viss riskfaktor för effektivitetsrevisionen. Samtidigt menar man att detta ska vägas mot att sak- och metodkompetensen kompletterades under året. I slutet av 2016 anställdes också en metodämnessakkunnig i internationella standarder för att upprätthålla en god kännedom om området och god praxis för effektivitetsrevision.

Antalet redovisade timmar i granskning minskade från ca 102 000 timmar till ca 92 000 timmar. En uppdelning av kostnaderna inom effektivitetsrevisionen visar att kostnaden för granskningar minskade med 1,5 miljoner kronor till drygt 110 miljoner kronor. Kostnaderna för omvärldsbevakning ökade med drygt 6 miljoner kronor, vilket förklaras av det stora antalet nystartade granskningar under året. Inom verksamhetsgrenen

redovisas även delar av det som tidigare redovisades under verksamhetsgrenen Omvärldsriktad verksamhet, t.ex. arbetet med riksrevisorernas årliga rapport samt Riksrevisionens uppföljningsrapport och granskningsplan. Kostnaderna för denna övriga rapportering minskade med knappt 5 miljoner kronor jämfört med 2015.

Som framgår av tabell 3 ökade den totala kostnaden för årets avslutade granskningar, vilket bl.a. beror på att antalet rapporter ökade. Kostnaden per publicerad rapport blev lägre än både 2014 och 2015.

Tabell 3 Kostnader för granskning och styckkostnad respektive genomsnittlig insats per granskningsrapport

Tusental kronor om inte annat anges

	2016	2015	2014
Årets avslutade granskningar	124 119	89 543	104 790
varav publicerade	107 783	82 446	98 606
inte resulterat i rapport	16 336	7 097	6 184
Antal publicerade granskningar	33	22	27
Styckkostnad per granskning	3 761	4 070	3 881
inkl. omvärldsbevakning	4 559	5 001	4 517
Antal timmar per granskning	3 329	3 564	3 686
inkl. omvärldsbevakning	4 038	4 251	5 591

Källa: Riksrevisionens årsredovisning för 2016.

Not: Antalet timmar per granskning grundar sig på redovisade timmar för anställd personal.

Under 2016 avslutades 7 granskningar utan granskningsrapport, vilket kan jämföras med 6 stycken 2015 och 8 stycken 2014. Den totala kostnaden för nedlagda granskningar var drygt 16 miljoner kronor och enligt Riksrevisionen hög jämfört med 2014 och 2015. Det beror på att flera av granskningarna avslutades sent i granskningsprocessen. I årsredovisningen redovisas en tabell med de granskningar som lagts ned och anledningen till det (redog. 2016/17:RR1 s. 27). Det finns enligt Riksrevisionen olika förklaringar till varför granskningar läggs ned på ett sent stadium. Det kan t.ex. bero på dataproblem, metodologiska problem, ändrade förutsättningar för att revisionsobjekt redan vidtagit åtgärder eller att den ansvariga riksrevisorn gjort bedömningen att resultaten av granskningen eller revisionsbevisen inte är tillräckligt starka. Ambitionen framöver är att antalet granskningar som läggs ned efter det s.k. granskningsuppläggsseminariet (ganska tidigt efter beslut om att inleda granskning) ska hållas till ett minimum.

Verksamhetsgren: Internationell verksamhet

Inom verksamhetsgrenen Internationell verksamhet ryms dels internationell samverkan, dels internationellt utvecklingssamarbete.

Målet för den internationella samverkan är att befästa och främja revisionens roll internationellt samt bidra till förtroende för Riksrevisionens verksamhet. Jämfört med 2015 var aktivitetsnivån lägre och antalet nedlagda timmar minskade därför. Riksrevisionen har deltagit i den internationella

samverkan på såväl global som europeisk nivå samt inom ramen för det nordiska samarbetet och hanterat bilaterala kontakter i form av förfrågningar och besök m.m. Riksrevisionen har också medverkat till att genomföra Europeiska revisionsrättens granskningsbesök i Sverige. I egenskap av nationellt revisionsorgan representerar myndigheten Sverige i internationella sammanhang. Riksrevisionen är därmed medlem bl.a. i Internationella organisationen för högre revisionsorgan (Intosai), andra multilaterala nätverk samt i kontaktkommittén för revisionsorgan inom EU.

Målet för det internationella utvecklingssamarbetet är att stärka de nationella revisionsorganens kapacitet och förmåga att bedriva revision enligt internationella revisionsstandarder. På global nivå har arbetet fokuserat på kapacitetsutveckling inom ramen för Intosai-samarbetet. På regional nivå dominerar samarbetet med organisationen för engelsktalande afrikanska länder. Bilateralt stöder Riksrevisionen utveckling av metoder och processer inom finansiell revision och effektivitetsrevision samt coachar enskilda revisionsteam. Insatser görs också inom utvecklingen av HR, it, ledarskap och kommunikation. Projekten har i huvudsak löpt enligt plan. De utvärderingar som regelmässigt görs efter varje utbildning eller coaching visar generellt sett höga omdömen. Nästa uppföljningsrapport över det internationella utvecklingssamarbetet kommer att publiceras under hösten 2018.

Det ökade anslaget för det internationella utvecklingssamarbetet har gjort det möjligt med ökade insatser i bl.a. Kambodja och Palestina. Vissa insatser har också genomförts med revisionsmyndigheten i Zimbabwe, och beslut om ett eventuellt långsiktigt samarbete där kommer att fattas under 2017.

Tabell 4 Kostnader för internationell verksamhet

Tusental kronor

	2016	2015	2014
Internationell samverkan	11 231	16 378	15 662
Internationellt utvecklingssamarbete	45 790	42 003	39 775
Summa	57 021	58 381	55 437

Källa: Riksrevisionens årsredovisning för 2016.

Utfallet på de direkta kostnaderna för det internationella utvecklingssamarbetet blev drygt 30 miljoner kronor 2016, en ökning med 2,5 miljoner kronor jämfört med föregående år. Enligt årsredovisningen fördelades 15 miljoner kronor till det internationella utvecklingssamarbetet 2016. De direkta kostnaderna för biståndsverksamheten uppgick till drygt 15 procent av samtliga operativa kostnader för verksamheterna inom myndigheten, och fördelningen till utvecklingssamarbetet uppgick till 10,5 procent av de myndighetsgemensamma kostnaderna. I detta ingår inte pensionsavsättningar eller pensionsutgifter för tidigare riksrevisorer.

Externrevisorns granskning av årsredovisningen

Revisionsberättelsen kom in till finansutskottet den 21 mars (dnr 2617-2014/15). Enligt externrevisorn har årsredovisningen upprättats i enlighet med lagen (2006:999) med ekonomiadministrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen (REA-lagen) och i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten. Årsredovisningen ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Riksrevisionens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess ekonomiska resultat för året enligt REA-lagen och i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten. Resultatredovisningen är förenlig med årsredovisningens övriga delar. Enligt revisorernas uppfattning, baserat på revisionen av årsredovisningen, har i alla väsentliga avseenden riksrevisorn med administrativt ansvar använt anslag och intäkter i enlighet med REA-lagen och i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten.

Som komplement till revisionsberättelsen har externrevisorn upprättat en promemoria för att sammanfatta de iakttagelser av materiell betydelse som framkommit vid granskningen. Iakttagelserna har diskuterats med berörda personer och med myndighetens ledning. Externrevisorn konstaterar att granskningen huvudsakligen varit inriktad på den finansiella redovisningen och att man när det gäller resultatredovisningen har fokuserat på att göra faktakontroll mot underlag och/eller specifikationer. Externrevisorn anser att redovisningen och analysen i förhållande till föregående år försvåras av att det inte är möjligt att räkna om tidigare års utfall i den nya verksamhetsstrukturen.

När det gäller avsättningar för chefs pensioner till f.d. riksrevisorer konstaterar externrevisorn att Riksrevisionen vid beräkningen av beloppet tagit hänsyn till annan tjänstgöring. Externrevisorn konstaterar att det inte finns någon förpliktelse för Riksrevisionen att betala ut chefs pension till de två riksrevisorer som på egen begäran entledigades av riksdagen under 2016. Externrevisorn har granskat redovisningen och fördelningen av myndighetens gemensamma kostnader mot underlag och mot myndighetens redovisning och anser att fördelningen görs i enlighet med den princip som myndigheten anger. Liksom förra året har externrevisorn granskat generella it-kontroller och lämnat rekommendationer om bl.a. behörigheter till redovisningssystemet. Revisorn konstaterar att det pågår en översyn hos myndigheten för att ytterligare dela upp behörighetskontrollerna.

Riksrevisionens uppföljningsrapport 2017

Riksrevisionens uppföljningsrapport 2017 är den elfte i ordningen och ska ge riksdagen underlag för att bedöma Riksrevisionens resultat, dvs. om granskningsverksamheten har bidragit till en bättre statlig verksamhet. I inledningen konstateras också att rapporten även kan ge andra än riksdagen kunskap om myndighetens granskningar, hur de tas emot och vad de leder till. Vidare konstateras att med en regelbunden uppföljning får även

Riksrevisionen erfarenheter som kan användas internt för att utveckla såväl granskningsarbetet som rapporteringen av granskningarna. Även om det inte alltid är möjligt att dra slutsatsen att det är Riksrevisionens granskningar som är den direkta anledningen till de förbättringar som görs visar uppföljningen att Riksrevisionen spelar en viktig roll i arbetet med att förändra och förbättra den statliga verksamheten.

Uppföljningsrapporten består av tre delar. I den första delen redovisas en s.k. djup uppföljning av 20 granskningsrapporter från effektivitetsrevisionen under perioden april 2012–november 2013. Hittills har drygt 30 procent av samtliga granskningsrapporter som publicerats t.o.m. september 2016 varit föremål för djup uppföljning. I den andra delen redovisas hur berörda organisationer och regeringen har behandlat de modifierade revisionsberättelserna från revisionen 2015. I den tredje och sista delen redovisas resultatet av en översiktlig uppföljning av 21 granskningsrapporter från 2014 och 2015. Hittills har ca 75 procent av samtliga granskningsrapporter som publicerats t.o.m. september 2016 varit föremål för översiktlig uppföljning.

Riksrevisorerna konstaterar i förordet att uppföljningen visar att flertalet granskningsrapporter från effektivitetsrevisionen har medfört någon form av åtgärd av regeringen eller andra granskade organisationer. Åtgärderna ligger i linje med Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer. Särskilt den djupa uppföljningen gör det tydligt att det skett förbättringar inom de granskade verksamheterna, även om problem i vissa fall också kan kvarstå.

Djup uppföljning av 20 granskningsrapporter

Syftet med den djupa uppföljningen är att några år efter det att granskningarna publicerats brett belysa hur de tas emot och vad de leder till. Resultatet av Riksrevisionens granskningar framgår av den samlade bild som framkommer över tid i flera uppföljningsrapporter. Enligt Riksrevisionen innebär detta att en enskild uppföljningsrapport inte kan ge hela bilden av nyttan med Riksrevisionens granskning och det genomslag som granskningarna får.

Redovisningen disponeras i fyra avsnitt för respektive granskningsrapport: Riksrevisionens granskning, riksdagens behandling av regeringens skrivelse, regeringens och myndigheternas åtgärder samt avslutande kommentarer. I de avslutande kommentarerna redovisas översiktligt om åtgärder vidtagits i enlighet med iakttagelser och rekommendationer från Riksrevisionen och om problem och brister fortfarande kvarstår. Uppgifterna i den djupa uppföljningen har hämtats från offentliga dokument och från kontakter med de granskade organisationerna. Följande granskningsrapporter ingår i årets uppföljningsrapport:

- Den nordiska stridsgruppen – Nordic Battlegroup 2011 (RiR 2012:11)
- Staten på spelmarknaden – når man målen? (RiR 2012:15)
- Vem tar ansvar? – Statens tillsyn av information på tjänstepensionsmarknaden (RiR 2012:16)

- Godkänd? – Skolinspektionens prövningar av ansökningar från enskilda som vill bli skolhuvudmän (RiR 2012:17)
- SBAB – mervärde, mångfald och konkurrens? (RiR 2012:19)
- Statens satsningar på transportinfrastruktur – valuta för pengarna? (RiR 2012:21)
- Början på något nytt – Etableringsförberedande insatser för asylsökande (RiR 2012:23)
- Den kommunala ekonomin och hållbara offentliga finanser (RiR 2012:25)
- Statliga myndigheters skydd mot korruption (RiR 2013:2)
- Mer patientperspektiv i vården – är nationella riktlinjer en metod? (RiR 2013:4)
- Ungdomars väg till arbete – individuellt stöd och matchning mot arbetsgivare (RiR 2013:6)
- Energieffektivisering inom industrin – effekter av statens insatser (RiR 2013:8)
- Sverige i Arktiska rådet – effektivt utbyte av medlemskapet? (RiR 2013:9)
- På väg ut i världen – statens främjandeinsatser för export (RiR 2013:10)
- Skattekontroll – en fråga om förtroendet för offentlig förvaltning (RiR 2013:12)
- Landsbygdsprogrammet – från jordbruksstöd till landsbygdsstöd? (RiR 2013:13)
- Sjunde AP-fonden – svarar förvaltningen av premiepensionen mot spararnas krav? (RiR 2013:14)
- Statens tillsyn över skolan – bidrar den till förbättrade kunskapsresultat? (RiR 2013:16)
- Tågförseningar – orsaker, ansvar och åtgärder (RiR 2013:18)
- Statens satsningar på nationella kvalitetsregister – Leder de i rätt riktning? (RiR 2013:20).

Behandlingen av den årliga revisionens revisionsberättelser med modifierade uttalanden

Riksrevisionens årliga revision har granskat knappt 240 årsredovisningar för verksamhetsåret 2015. Granskningen resulterade i att 13 myndigheter och en stiftelse fick en revisionsberättelse med modifieringen reservation. Ett uttalande med reservation används när revisorn drar slutsatsen att det finns väsentliga fel, men att dessa inte är genomgripande för årsredovisningen. Uttalanden med reservation används också om revisorn inte kunnat inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis men drar slutsatsen att möjliga fel inte är genomgripande.

I kapitlet redovisas hur de berörda myndigheterna och regeringen har behandlat de modifierade revisionsberättelserna och vilka åtgärder som vidtagits. Underlaget för uppföljningen består av den rapportering som myndigheterna lämnat till regeringen och Riksrevisionen samt regeringens budgetproposition för 2016.

Översiktlig uppföljning av 21 granskningsrapporter från effektivitetsrevisionen

I den översiktliga uppföljningen, som görs ungefär två–två och ett halvt år efter publiceringen av en granskning, utgår man från regeringens redovisning av vidtagna respektive aviserade åtgärder i skrivelserna till riksdagen med anledning av granskningsrapporterna, och i annan dokumentation. Riksdagens betänkande med anledning av regeringens skrivelse framgår också i den utskottsvisa redovisningen.

Kompletterande information

Riksrevisionen har beslutat om att återlämna anslagssparande på anslaget för internationellt utvecklingssamarbete

Enligt 7 § lagen (2016:1091) om budget och ekonomiadministration för riksdagens myndigheter får Riksrevisionen besluta att medel på ett anvisat anslag inte ska användas. Enligt riksdagsstyrelsens föreskrift till lagen (RFS 2016:4) får Riksrevisionen besluta om indragning om medlen inte behövs för det ändamål med anslaget som riksdagen beslutat.

Den 20 mars 2017 fattade riksrevisorn med administrativt ansvar beslut om att återlämna hela det anslagssparande som uppkommit på anslaget 1:5 Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete, dvs. drygt 3,3 miljoner kronor (dnr 1.1.1-2017-0267).

Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna har beslutat om avgångsersättning

Enligt 1 § lagen (2012:882) med instruktion för Nämnden för lön till riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna ska nämnden besluta om avgångsersättning till riksrevisorerna. Den 9 mars 2017 beslutade nämnden om en avgångsersättning till riksrevisor Margareta Åberg. Som framgår av externrevisorns granskning av avsättningar av chefspensioner för tidigare riksrevisorer finns det ingen förpliktelse för Riksrevisionen att betala ut chefspension till de två riksrevisorer som på egen begäran entledigades av riksdagen under 2016.

Myndighetsgemensamma kostnader och anslaget för internationellt utvecklingssamarbete

Riksrevisionen disponerar ett anslag för internationellt utvecklingssamarbete inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd. När utrikesutskottet hösten 2016 beredde förslaget till anslag kallades riksrevisor Margareta Åberg till utrikesutskottet för att informera om myndighetens internationella utvecklingssamarbete. Hon redogjorde då bl.a. för biståndsanslagets bidrag till myndighetens övergripande administrativa kostnader (bet. 2016/17:UU2 s. 20) och informerade om att det inom myndigheten initierats en översyn om

fördelningsmodellen. Utrikesutskottet tillstyrkte förslaget till anslag men utgick från att Riksrevisionen snarast skulle återgå till att redovisa de administrativa kostnaderna för utskottet på lämpligt sätt.

Översyn av Riksrevisionen

En parlamentariskt sammansatt kommitté sammankallades i december 2016 med uppdrag att göra en översyn av Riksrevisionen (dnr 673-2016/17). Översynen ska bl.a. belysa frågor som gäller riksrevisorerna, förhållandet mellan riksdagen och Riksrevisionen, effektivitetsrevisionen och vissa förhållanden vid Riksrevisionen. Uppdraget ska delredovisas senast i juni 2017 och slutredovisas senast den 31 december 2017 så att eventuella grundlagsändringar ska kunna träda i kraft efter riksdagsvalet 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att externrevisorn har lämnat en ren revisionsberättelse över Riksrevisionens årsredovisning för 2016. Externrevisorn bedömer att årsredovisningen i alla väsentliga avseenden ger en rättvisande bild av Riksrevisionens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess ekonomiska resultat för året enligt REA-lagen, anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten.

Utskottet noterar att Riksrevisionen har ändrat verksamhetsstruktur och att detta avspeglar sig i redovisningen genom att det inte är fullt möjligt att på verksamhetsgrensnivå jämföra med tidigare års utfall. Även om det av noter och i avsnittet om tillämpade redovisningsprinciper framgår att det skett en förändring vill utskottet betona vikten av spårbarhet i redovisningen när förändringar görs så att man över tiden kan följa utfall för kostnader och antal redovisade timmar. En över tiden stabil och ändamålsenlig underindelning av verksamheten är att föredra. Utskottet saknar redovisningen av kostnaderna för användningen av extern kompetens och konsulter som funnits med tidigare i årsredovisningarna och som svarat på utskottets begäran från 2008 (bet. 2007/08:FiU28). Utskottet har tagit del av att antalet besvarade remisser ökade ytterligare under 2016 men att det inte finns någon redovisning av denna aktivitet i årets årsredovisning. Samtidigt som det är viktigt att redovisa hur mycket resurser som avsätts till olika aktiviteter i förhållande till granskningsverksamheten kan utskottet konstatera att riksrevisorerna vid den interna utfrågningen meddelade sin avsikt att minska på omfattningen av denna aktivitet och koncentrera sitt arbete med remissvar till ärenden där Riksrevisionen är direkt berörd eller kan tillföra något utifrån sina granskningar. Mot bakgrund av bl.a. utrikesutskottets uttalanden i samband med budgetbehandlingen noterar utskottet vidare att Riksrevisionen kommer att uppdatera modellen för fördelning av myndighetsgemensamma kostnader till verksamhetsgrenarna under 2017 och då särskilt med hänsyn till anslaget för internationellt utvecklingssamarbete.

I samband med behandlingen av årsredovisningen har utskottet också tagit del av Riksrevisionens uppföljningsrapport 2017 och konstaterar att den är ett värdefullt komplement till årsredovisningen med sitt ettåriga perspektiv för att bedöma Riksrevisionens resultat. Utskottet har under tidigare år sett med tillfredsställelse på att Riksrevisionen utökat antalet effektivitetsgranskningar som blir föremål för en s.k. djup uppföljning och är även positivt till att man i år utökat antalet från 15 till 20 granskningsrapporter. Utskottet konstaterar att Riksrevisionen hittills täckt in 30 procent av samtliga rapporter från effektivitetsrevisionen med denna metod för uppföljning. Tillsammans med den översiktliga uppföljningen som också redovisas i uppföljningsrapporten och som hittills täckt in 75 procent av samtliga granskningsrapporter får riksdagen en god grund för att bedöma Riksrevisionens resultat. De avslutande kommentarerna är enligt utskottet särskilt värdefulla, och utskottet konstaterar att regeringen i flertalet fall i sina skrivelser till riksdagen i huvudsak instämmer med Riksrevisionens iakttagelser och rekommendationer och att regeringen också hänvisar till granskningarna när förslag presenteras i propositioner och problem formuleras i utredningsdirektiv. Myndigheterna genomför också ofta förändringar av verksamheter som granskats av Riksrevisionen och uttrycker inte sällan att granskningarna varit värdefulla i de sammanhangen.

En mycket viktig del av Riksrevisionens granskningsverksamhet handlar om att genom årlig revision granska om årsredovisningar är tillförlitliga och korrekta, om räkenskaperna är rättvisande och om myndigheterna följer aktuella regler och beslut. Varje år granskar man omkring 240 årsredovisningar, och de årliga revisorenas arbete innehåller till en inte oväsentlig del kontakt med och närvaro hos de granskade myndigheterna. Utskottet noterar att personalomsättningen fortfarande är hög inom den årliga revisionen och att Riksrevisionen konstaterar att det kan innebära svårigheter för myndigheten att tillgodose den kontinuitet i granskningsteam som de granskade myndigheterna efterfrågar. Utskottet ser ur detta perspektiv positivt på Riksrevisionens ambition om att inför revisionsåret 2017 säkra större kontinuitet i enskilda revisionsteam. Samtidigt är det naturligt att bemanningen av revisionsteam också grundar sig på en analys av behovet av kompetens i förhållande till komplexiteten i den granskade verksamheten.

För att öka effektiviteten och kvaliteten i effektivitetsrevisionens arbete delades verksamheten under 2016 in i nio mindre enheter där varje enhet fått ett tydligt sakområdesansvar och där nya former för kvalitetssäkring innebär tydligare kvalitetsansvar för enhetscheferna. En ny ordning har också utarbetats för att ta fram granskningsidéer. Med varje enhets tydliga sakområdesansvar som grund kommer detta arbete i huvudsak att göras på enheterna. Utskottet ser positivt på att Riksrevisionen utvecklar sina arbetssätt för att på bästa sätt ta vara på den kompetens som myndighetens personal har när det gäller både att arbeta fram granskningsidéer och att delta i kvalitetssäkringen av granskningsrapporter.

Utskottet finner, liksom i förra årets betänkande över myndighetens årsredovisning för 2015 (bet. 2015/16:FiU27), anledning att framhålla betydelsen av den breda form av granskningar och uppsättning av granskningsmetoder inom effektivitetsrevisionen som lagen (2002:1022) om statlig revision ger utrymme för och vikten av att Riksrevisionen tar vara på detta. I årets årsredovisning anger man återigen att omorienteringen av effektivitetsrevisionens inriktning ska ses i ljuset av vad som angavs om inriktningen i samband med uppföljningen av Riksrevisionsreformen (framst. 2009/10:RS4, bet. 2009/10:KU17, rskr. 2009/10:301). Mot bakgrund av detta vill utskottet betona vikten av att Riksrevisionen tar vara på den allsidighet som det ges utrymme för när det gäller inriktningen på effektivitetsrevisionen i lagen om statlig revision för att effektivitetsrevisionens granskningar inte ska bli för ensidiga åt det ena eller andra hållet. I det här sammanhanget vill utskottet också hänvisa till det som utskottet sa vid behandlingen av regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens effektivitetsgranskning av Årsredovisning för staten 2015 (bet. 2016/17:FiU15). Utskottet framhöll vikten av att Riksrevisionen tydligt fokuserar på sin uppgift som revisionsmyndighet och att årsredovisningen med sitt bakåtblickande perspektiv är den naturliga referenspunkten för myndigheten när revisionen vill följa upp de budgetpolitiska målen och granska tillämpningen av det finanspolitiska ramverket.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen lägger redogörelsen om Riksrevisionens årsredovisning för 2016 till handlingarna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Redogörelsen

Redogörelse 2016/17:RR1 Riksrevisionens redogörelse om Riksrevisionens årsredovisning för 2016.

BILAGA 2

Externrevisorns revisionsberättelse

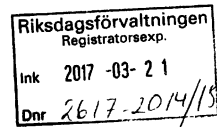
Audit

P.O. Box 382
SE-101 27 Stockholm
Sweden
Vasagatan 16

Telephone +46 8-723 91 00
Internet www.kpmg.se

Date 2017-03-20

Ref 2016 Rapportering Årsbokslut RiR.docx

MED BUD

2016 Extern revision av Riksrevisionen (ref. dnr 2617-2014/15)

Översänder enligt överenskommelse rapportering från 2016 års extern revision av Riksrevisionen;

- Revisionsberättelse 2016
- Revisions PM 2016

Med vänliga hälsningar

Birgitta

Birgitta Johansson Vognsen
Auktoriserad revisor

Till Riksdagen

Revisionsberättelse

för Riksrevisionen, org. nr 202100-5422

Rapport om årsredovisningen

Uttalanden

Vi har utfört en revision av årsredovisningen för Riksrevisionen för år 2016, daterad den 22 februari 2017.

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med lag (2006:999) med ekonomiska administrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen samt i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av Riksrevisionens finansiella ställning per den 31 december 2016 och av dess ekonomiska resultat för året enligt lag (2006:999) med ekonomiska administrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen samt i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten. Resultatredovisningen är förenlig med årsredovisningens övriga delar.

Grund för uttalanden

Vi har utfört revisionen enligt International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAI) för finansiell revision, och Riksrevisionens instruktion för granskning av resultatredovisning (RRI) och annan information i årsredovisningen. Vårt ansvar enligt dessa standarder beskrivs närmare i avsnittet Rättvisande bild av Riksrevisionen i förhållande till Riksrevisionen i enlighet med ISSAI 30 Code of Ethics och har fullgjort våra åtaganden i enlighet med dessa etiska regler.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Riksrevisionen med administrativt ansvars ansvar för årsredovisningen

Det är riksrevisionen som administrativt ansvarar för årsredovisningen. Det är riksrevisionen som administrativt ansvarar för bedömningen av myndighetens förmåga att fortsätta verksamheten upprättas och att den ger en rättvisande bild enligt lag (2006:999) med ekonomiska administrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksrevisionen samt i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten. Riksrevisionen med administrativt ansvar ansvarar även för den interna styrning och kontroll som denne bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning som inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Vid upprättandet av årsredovisningen ansvarar riksrevisionen med administrativt ansvar för bedömningen av myndighetens förmåga att fortsätta verksamheten. Denne upplyser, när så är tillämpligt, om förhållanden som kan påverka förmågan att fortsätta verksamheten och att använda antagandet om fortsatt drift, såvitt detta inte finns särskilda skäl att inte göra det.

Revisorns ansvar

Våra mål är att uppnå en rimlig grad av säkerhet om att årsredovisningen som helhet inte innehåller några väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, och att lämna en revisionsberättelse som innehåller våra uttalanden. Rimlig säkerhet är en hög grad av säkerhet, men är ingen garanti för att en revision som utförs enligt ISSAI och RRI alltid kommer att upptäcka en väsentlig felaktighet om en sådan finns. Felaktigheter kan uppstå på grund av oegentligheter eller fel och anses vara väsentliga om de enskilt eller tillsammans rimligen kan förväntas påverka de ekonomiska beslut som användare fattar med grund i årsredovisningen.

Som del av en revision enligt ISSAI, använder vi professionellt omdöme och har en professionellt skeptisk inställning under hela revisionen. Dessutom:

— identifierar och bedömer vi riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel, utformar och utför granskningsåtgärder bland annat utifrån dessa risker och inhämtar revisionsbevis som är tillräckliga och ändamålsenliga för att utgöra en grund för våra uttalanden. Risken för att inte upptäcka en väsentlig felaktighet till följd av oegentligheter är högre än för en väsentlig felaktighet som beror på fel, eftersom oegentligheter kan innefatta agerande i maskopi, förfälskning, avsiktliga utelämnanden, felaktig information eller åsidosättande av intern styrning och kontroll.

— skaffar vi oss en förståelse av den del av myndighetens interna styrning och kontroll som har betydelse för vår revision för att utforma granskningsåtgärder som är lämpliga med hänsyn till omständigheterna, men inte för att uttala oss om effektiviteten i myndighetens interna styrning och kontroll.

— utvärderar vi lämpligheten i de redovisningsprinciper som används och rimligheten i riksrevisionen med administrativt ansvars uppskattningar i redovisningen och tillhörande upplysningar.

— drar vi en slutsats om lämpligheten i att riksrevisionen med administrativt ansvar använder antagandet om fortsatt drift vid upprättandet av årsredovisningen. Vi drar också en slutsats, med grund i de inhämtade revisionsbevisen, om huruvida det finns någon väsentlig osäkerhetsfaktor som avser sådana händelser eller förhållanden som kan leda till betydande tvivel om myndighetens förmåga att fortsätta verksamheten. Om vi drar slutsatsen att det finns en väsentlig osäkerhetsfaktor, ska vi i revisionsberättelsen fästa uppmärksamheten på upplysningarna i årsredovisningen om den väsentliga osäkerhetsfaktor eller, om sådana upplysningar är otillräckliga, modifiera våra uttalanden om årsredovisningen.

— utvärderar vi den övergripande presentationen, strukturen och innehållet i årsredovisningen, däribland upplysningarna, och om årsredovisningen återger de underliggande transaktionerna och händelserna på ett sätt som ger en rättvisande bild.

Som en del av granskningen i enlighet med RRI, planerar och genomför vi revisionen för att:

— för väsentlig information, av finansiell eller icke finansiell natur som lämnas i resultatredovisningen inhämta tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis för att sådan information har upprättats med syfte att tillsammans med årsredovisningens övriga delar ge en rättvisande bild av verksamheten utifrån regelverket.

— genomför erforderliga åtgärder avseende övrig information för att förvisa oss om att denna är förenlig med de övriga delarna i årsredovisningen och fri från väsentliga fel, baserat på vår kunskap om myndigheten.

Vår kommunikation med riksrevisorn med administrativt ansvar innefattar bland annat revisionens planerade omfattning och inriktning samt tidpunkten för den. Vi ska också informera om betydelsefulla iakttagelser under revisionen, inklusive eventuella betydande brister i den interna styrningen och kontrollen som vi identifierat.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Riksrevisorn med administrativt ansvars efterlevnad av tillämpliga föreskrifter för användning av anslag och intäkter

Uttalande

Enligt vår uppfattning, baserat på vår revision av årsredovisningen, har i alla väsentliga avseenden, riksrevisorn med administrativt ansvar använt anslag och intäkter i enlighet med lag (2006:999) med ekonomiska administrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsman och Riksrevisionen samt i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten.

Vi är beredde i förhållande till Riksrevisionen i enlighet med ISSAI 30 Code of Ethics och har fullgjort våra åtaganden i enlighet med dessa etiska regler.

Grund för uttalande

Vi har utfört revisionen enligt ISSAI och RRI. Vårt ansvar enligt dessa beskrivs närmare i avsnittet Revisorns ansvar.

Vi anser att de revisionsbevis vi har erhållit är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för vårt uttalande.

Riksrevisorn med administrativt ansvar

Det är riksrevisorn med administrativt ansvar som ansvarar för att användning och redovisning av anslagsmedel och intäkter sker i enlighet med lag (2006:999) med ekonomiska administrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsman och Riksrevisionen samt i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten.

Riksrevisorn med administrativt ansvar ansvarar för myndighetens organisation och förvaltningen av myndighetens angelägenheter. Detta innefattar bland annat att fortlopande bedöma myndighetens ekonomiska situation och att tillse att myndighetens organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och myndighetens ekonomiska angelägenheter i övrigt kontrolleras på ett betryggande sätt.

Riksrevisorn med administrativt ansvar ska sköta den löpande förvaltningen enligt lag (2006:999) med ekonomiska administrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsman och Riksrevisionen samt i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten och bland annat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att myndighetens bokföring ska fullgöras i överensstämmelse med lag och för att medelsförvaltningen ska skötas på ett betryggande sätt.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att granska riksrevisorn med administrativt ansvars årsredovisning i enlighet med ISSAI och RRI. Enligt dessa revisionsstandarder ska vi beakta efterlevnad av lagar och förordningar och eventuella effekter av väsentliga avvikelser från tillämpliga regelverk på de finansiella delarna i årsredovisningen. Vårt ansvar är också att granska att riksrevisorn med administrativt ansvars förvaltning följer lag (2006:999) med ekonomiska administrativa bestämmelser m.m. för Riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsman och Riksrevisionen samt i enlighet med anslagsdirektiv och övriga beslut för myndigheten. På basis av genomförd revision av årsredovisningen lämnar vi ett uttalande om riksrevisorn med administrativt ansvars efterlevnad av dessa regelverk.

Stockholm den 20 mars 2017

KPMG AB

Birgitta Johansson Wagners
Auktoriserad revisor

Till Riksdagens finansutskott

**Extern revision av Riksrevisionen
PM avseende bokslutsgranskning
för räkenskapsåret 2016**

Audit
KPMG AB
20 mars 2017
Antal sidor: 8

Riksrevisionen PM 2016.docx

© 2017 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved

*Till Riksdagens finansutskott
Extern revision av Riksrevisionen
2017-03-20*

Innehåll

1.	Inledning	1
2.	Sammanfattande slutsats	1
3.	Granskning av årsredovisningen	1
4.	Granskning av finansiell redovisning	2
4.1	Resultaträkningen	2
4.2	Anslagsredovisningen	2
4.3	Balansräkningen	3
4.3.1	Avsättningar	3
5.	Kommentarer till resultatredovisningen	4
6.	Granskning av intern kontroll och redovisningsrutiner	5
6.1	Interrevisionens arbete	5
6.2	Intern styrning och kontroll	6
6.3	Redovisningsrutiner	6
7.	Förvaltningsrevision	6

Riksrevisionen PM 2016.docx

© 2017 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Till Riksdagens finansutskott
Extern revision av Riksrevisionen
2017-03-20

1. Inledning

Vårt uppdrag är reglerat i avtal avseende revisionstjänster extern revision av Riksrevisionen träffat med Riksdagsförvaltningen den 12 juni 2015. Uppdraget avser biträde i finansutskottets revision av Riksrevisionen och omfattar revision av Riksrevisionens årsredovisning. I uppdraget ingår att ansvara för planering, genomförande och rapportering av granskningen. Den skall omfatta årsredovisningen och underliggande redovisning samt råd och stöd i revisionella frågor i den omfattning som krävs för att genomföra revisionen av nämnda myndighet. Revisionsberättelser med uttalande om årsredovisningar ska lämnas till finansutskottet.

Denna PM är ställd till finansutskottet och har upprättats som ett komplement till avlämnad revisionsberättelse för räkenskapsåret 2016 och har som syfte att sammanfatta de iakttagelser som framkommit vid vår granskning av materiell betydelse. Smärre iakttagelser rapporteras direkt vid granskningen till ansvarig person. Gjorda iakttagelser har diskuterats med berörda personer och med myndighetens ledning.

Vår granskning har utförts enligt International Standards of Supreme Audit Institutions (ISSAI) för finansiell revision, och Riksrevisionens instruktion för granskning av resultatredovisning (RRI) och annan information i årsredovisningen och i enlighet med upprättad revisionsplan. En revision enligt ISSAI innebär att vi följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen med syfte att uppnå en rimlig säkerhet för att kunna uttala oss om att årsredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

2. Sammanfattande slutsats

Vi kan, efter vår löpande granskning och granskning av bokslut och årsredovisning, konstatera att granskningen inte föranlett några väsentliga anmärkningar. Vi anser att Riksrevisionens redogörelse om Riksrevisionens årsredovisning för 2016 ger en rättvisande bild.

3. Granskning av årsredovisningen

Riksrevisionens årsredovisning avlämnades till finansutskottet av riksrevisor med administrativt ansvar Margareta Åberg den 22 februari 2017.

Årsredovisningen innehåller resultatredovisning och finansiell redovisning.

Vårt granskningsarbete avseende årsredovisningen har huvudsakligen varit inriktad på den finansiella redovisningen. Vad det gäller granskningen av resultatredovisningen har vi fokuserat på att göra en faktakontroll mot relevanta underlag och/eller specifikationer.

I årsredovisningen gör riksrevisor med administrativt ansvar ett uttalande där hon intygar att Riksrevisionens interna styrning och kontroll är betryggande, vilket återfinns i årets årsredovisning på s. 12. Hennes underlag för detta intygande är bland annat att de direktrapporterande cheferna har gjort en självutvärdering avseende risker i verksamheten där dessa bedömts vara höga.

Riksrevisionen PM 2016.docx

© 2017 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

1 (6)

Till Riksdagens finansutskott
Extern revision av Riksrevisionen
2017-03-20

4. Granskning av finansiell redovisning

Vi har granskat att den finansiella redovisningen är upprättad enligt gällande regler och att god redovisningssed tillämpas. Vår granskning har inte föranlett några anmärkningar.

Nedan finns en sammanfattning av väsentliga iakttagelser och analyser avseende den finansiella redovisningen.

4.1 Resultaträkningen

Verksamhetens kostnader har under 2016 ökat med 3,2 procent (2015 en ökning med 5,3 procent). Detta beror främst på ökade personalkostnader och ökade gemensamma kostnader. Personalkostnaderna har ökat trots att antalet årsarbetare minskat, detta är en följd av ökad personalomsättning och svårigheten att anställa erfarna revisorer. Kostnader för rekrytering, annonsering samt företagshälsovård har ökat från 1 307 tkr föregående till 3 915 tkr för 2016. Lönekostnaderna är dock lägre än vad som budgeterats för året. Ökning av gemensamma kostnader avser främst kostnader för teknisk utrustning så som datorer, skärmar och mobiltelefoner.

Föregående år belastades resultatet med kostnader för avsättning dels för framtida kostnader för tidigare riksrevisorers chefspensioner med 3 116 tkr och dels med 1 743 tkr i samband med avveckling av lokalkontoret i Karlstad.

Den årliga revisionen har under 2016 fakturerat 2 975 tkr mindre än under föreg. år (2015 fakturerat 17 199 tkr mer än 2014). Det beror på färre fakturerade timmar än föregående år, avgifterna är oförändrade. Antalet arbetade timmar är högre än föregående år men 5 513 timmar har lagts på intern tid, framförallt utbildning i nytt metodstöd. Detta finns redovisat i resultaträkningen under rubriken uppbördsverksamhet.

Årets kapitalförändring är positivt med 1 118 tkr vilket främst förklaras av återförd avsättning till tidigare riksrevisorers chefspensioner. Pensionerna redovisas utgiftsmässigt från och med 2015 med senare avräkning mot anslag i samband med när utgiften uppstår.

4.2 Anslagsredovisningen

Anslagsutfallet är 15 238 tkr högre än motsvarande period föreg. år, vilket kan utläsas av resultaträkningen under rubriken intäkter av anslag. Den huvudsakliga förklaringen är ökade personalkostnader i verksamheten.

För utgiftsområde 2 anslag 1:15 har 3 196 696 tkr använts i verksamheten. Årets utgifter har inneburit att efter indragning av anslag med 5 202 tkr har anslagssparandet minskat med 5 237 tkr och uppgår till 9 398 tkr vid årets utgång.

För utgiftsområde 7 anslag 1:5 har 45 790 tkr använts i verksamheten av ett anvisat anslag på 50 000 tkr. Det fanns vid årets ingång ett utnyttjande av anslagskrediten med 842 tkr och vid årets utgång ett anslagssparande på 3 368 tkr. Riksrevisionen avser att återbetala 3,4 mnkr av anslagssparandet.

Anslagskrediten för anslaget 1:15 uppgår till 9 590 tkr och för anslaget 1:5 till 1 500 tkr.

Riksrevisionen PM 2016.docx

© 2017 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

2 (6)

*Till Riksdagens finansutskott
Extern revision av Riksrevisionen
2017-03-20*

4.3   **Balansräkningen**

Vi har granskat balansräkningen mot upprättade avstämningsbilagor utan anmärkningar. Varje balanspost är väl dokumenterad. Större förändringar jämfört med föregående år har vi fått förklarade. Detta gäller främst anläggningstillgångar, upplupna intäkter och kostnader, avräkning mot statsverket, räntekonto i Riksgälden, myndighetskapital, leverantörsskulder samt avsättningar.

Förändringen av avräkning mot statsverket, räntekontot i Riksgälden och lån har bland annat påverkats av återbetalning av anslagsmedel samt upplåning och amortering av lån för investering i teknisk utrustning och föregående år i IT-system såsom IT-verktyg för årlig revision. Upplupna intäkter ökar som en följd av ökade lönekostnader och därmed högre avgifter inom årlig revision.

4.3.1   **Avsättningar**

Avsättningar består av pensioner inkl. löneskatt 3 415 (3 651) tkr och trygghetsmedel 846 (989) tkr samt övriga avsättningar 153 (1 103) tkr. Avsättning för pensioner inkl. löneskatt avser chefspensioner med 2 076 (3 116) tkr och delpensioner 1 339 (535) tkr.

Övriga avsättningar avser avsättning för lönekostnader enligt avtal som uppstått i samband med avveckling av lokalkontoret i Karlstad med 1 743 tkr där 950 tkr har utnyttjats under året och 640 tkr föregående år varmed 153 tkr kvarstår och förväntas regleras under våren 2017.

Riksdagen biföll den 4 juni 2014 finansutskottets förslag i Riksdagsskrivelse 2013/14:299. Beslutet innebär att Riksrevisionen har arbetsgivaransvaret och det ekonomiska ansvaret för riksrevisorernas chefspensioner samt att avsättning för riksrevisorernas chefspension sker fr.o.m. räkenskapsåret 2015 på utgiftsmässig grund.

Vi har tagit del av beslut om chefspensioner för de avsättningar som redovisas i bokslutet per 2016-12-31 samt 2015-12-31. I bokslutet redovisas avsättning för en chefspension för perioden fram till det att denne uppnår 65 år. Hänsyn har tagits till annan tjänstgöring varmed för en chefspension detta har inneburit att ingen avsättning är erforderlig per 2016-12-31 till skillnad mot föregående år då avsättningen omfattade två riksrevisorer. Riksrevisionens avsättning för tidigare riksrevisorers chefspension kan högst uppgå till 7 128 (9 120) tkr om den nuvarande anställningen hos annan arbetsgivare upphör. Pensionersättningar, inkl. särskild löneskatt som beräknats av SPV ligger till grund för avsättningen. Avsättningar för chefspensioner fram till 65 år omprövas vid ändrade förhållanden och i samband med årsbokslut.

För de två riksrevisorer som under 2016 avgått som riksrevisorer föreligger ingen förpliktelse för Riksrevisionen att utge chefspension då dessa har varit riksrevisor endast i drygt ett år och har entledigats på egen begäran, därmed har rätten till avgångsförmåner för vissa arbetstagare med statlig chefsanställning inte ansetts vara uppfyllt.

Efter räkenskapsårets utgång har Nämnden för lön till Riksdagens ombudsmän och riksrevisorerna den 9 mars 2017 fattat beslut om dels avgångsersättning till avgående riksrevisor och dels övriga anställningsförmåner till de tre riksrevisorer som tillträder den 15 mars 2017.

5. Kommentarer till resultatredovisningen

Verksamheten är sedan i år indelad i tre istället för som tidigare år i fyra verksamhetsgrenar:

- Årlig revision
- Effektivitetsrevision
- Internationell verksamhet

Vi har granskat faktauppgifter och belopp i resultatredovisningen mot underlag. Vi har även analyserat Riksrevisionens beskrivning av måluppfyllelsen. Vi anser att samtliga verksamhetsgrenar ger en tillfredsställande beskrivning av respektive verksamhet och måluppfyllelse.

Redovisning av och analysen mot föregående år har försvårats av att det inte är möjligt att räkna om tidigare års utfall till jämförbara siffror.

Årlig revision

Det genomsnittliga priset per revisionsberättelse har minskat jämfört med 2015. Minskningen per revisionsberättelse uppgår till 3 procent. Årets avgiftsintäkter överstiger kostnaden vilket förklarar överskottet på 3 719 tkr. Det ackumulerade underskottet minskade med 74 procent jämfört med 2015 som en följd av högre lönekostnader och därmed högre avgiftsintäkter.

Kostnader för årlig revision ökade med 8,2 mnkr vilket innebär en ökning med 5,4 %. Kostnader för metodstöd, förvaltning och kompetensutveckling samt myndighetsgemensamt har varit högre än planerat. Det beror dels på fler utbildningstimmar än planerat och dels på fler timmar för myndighetsgemensamma aktiviteter.

Riksrevisionen har avlämnat 4 fler revisionsberättelser under 2016 i jämförelse med 2015. Totalt har 236 revisionsberättelser avgivits varav för myndigheter 16 (föreg. år 15) med modifierat uttalande. En redogörelse av antalet och orsak till revisionsberättelser med modifierat uttalande återfinns i årsredovisningen (s. 22).

Effektivitetsrevisionen

Effektivitetsrevisionens kostnader ökade under året med 3,6 mnkr vilken innebär en ökning med 2,5 procent. De ökade kostnaderna avser i huvudsak ökade lönekostnader.

Totalt under året har det publicerats 33 granskningar vilket är 11 fler än föreg. år. Antalet nedlagda timmar per avslutad granskning har minskat med 6,5 procent (3,3 procent), styckkostnaden för årets avslutade granskningar har minskat med 7,6 procent. Kostnad för granskningar som avslutats utan avlämnade av rapport avser 7 (6) rapporter till en kostnad om 16,3 mnkr (7 mnkr). Den högre kostnaden 2016 förklaras av att flera granskningar avslutades sent i granskningsprocessen.

Internationell verksamhet

Kostnaderna för den internationella verksamheten har minskat med 1 360 tkr och uppgår till 57 021 tkr. Den internationella samverkansdelen står för 20 procent av kostnaderna och internationellt utvecklingssamarbete står för 80 procent av kostnaderna. Målet för internationell samverkan är att

*Till Riksdagens finansutskott
Extern revision av Riksrevisionen
2017-03-20*

befästa och främja revisionens roll internationellt och bidra till förtroende för Riksrevisionens verksamhet, detta uppnås genom bland annat delta i Kontaktkommittén inom EU samt INTOSAI kommitté för kapacitetsutveckling (CBC). Målet för internationellt utvecklingssamarbete är att stärka de nationella revisionsorganens kapacitet och förmåga att bedriva revision enligt internationella standarder.

Omorganisation, förändringar i verksamhetsstrukturen samt gemensamma kostnader

Under året har det skett organisationsförändringar och förändring av verksamhetsstrukturen. Omvärldsinriktad verksamhet har tagits bort, vilket har inneburit att kostnader för verksamhetsgrenen under 2015 och 2014 i resultatredovisningen fördelats till underrubriken Övrig avrapportering inom effektivitetsrevisionen och Internationell samverkan inom den internationella verksamheten.

Myndighetens gemensamma kostnader består av kostnader för myndighetens ledning, verksamhetsstödet och kostnader för myndighetens gemensam utveckling m.m. En förändring jämfört med föregående år är att metodutveckling och utbildning har kopplats till respektive verksamhet och därför inte är med i fördelningen av de gemensamma kostnaderna. Därutöver sker fördelningen utifrån redovisade timmar i verksamhetsgrenarna (föregående är en fördelning baserad efter beräknad närvarotid). Av de gemensamma kostnaderna har 15 miljoner kronor (föregående år 13,5 mnkr) fördelats till anslaget 1:5 Internationellt utvecklingssamarbete.

Vi har granskat redovisning och fördelning av myndighetens gemensamma kostnader mot underlag och mot myndighetens redovisning. Vi anser att fördelningen sker i enlighet med den princip som myndigheten anger.

6. Granskning av intern kontroll och redovisningsrutiner

Nedan sammanfattas iakttagelser från vår löpande granskning. Granskningen utfördes under hösten 2016. Vår slutsats baserat på den granskning som vi utfört, är att den interna kontrollen hos Riksrevisionen på granskade områden fungerar bra. Vi redogör kort för vår utförda granskning nedan.

6.1 Internrevisionens arbete

Under 2014 upphandlade Riksrevisionen nya internrevisorer. Huvudinriktning i internrevisionsplanen för 2015/2016 har varit Ekonomistyrning, Informationssäkerhet samt Extern uppföljning av den årliga revisionen bland myndigheterna. Vi har under 2016 tagit del av granskningsrapporter från internrevisionen inom dessa områden. Internrevisionen har rapporterat att det finns förbättringsmöjligheter inom Ekonomistyrning. Införandet av ledningssystem för informationssäkerhet (LIS) samt Extern uppföljning av den årliga revisionen bland myndigheterna.

Vi har tagit del av beslut om internrevisionsplan för riksrevisionen 2016/2017 där följande granskningsområden föreslås, Rekryteringsförfarande, Riskanalys, Upphandling, Kompetensförsörjningsprocess, Effektivitetsrevisioner – urvalsmetoder, Kartläggning av intern styrning och kontroll, LIS samt Interna utvecklingsprojekt.

Till Riksdagens finansutskott
Extern revision av Riksrevisionen
2017-03-20

6.2 Intern styrning och kontroll

Reglerna om intern styrning och kontroll tillämpades första gången för räkenskapsåret 2011. Arbetet med intern styrning och kontroll har fortsatt med uppdateringar och kompletteringar i enlighet med normal arbetsprocess. I denna ingår bland annat riskinventering, bedömning och rapportering av risknivån.

Riksrevision med administrativt ansvar ska i årsredovisningen lämna ett intygande om den interna styrningen och kontrollen, vilket hon gjort (s. 12).

6.3 Redovisningsrutiner

Inom ramen för revisionen har vi granskat att rutiner finns för anslag, årlig revision och effektivitetsrevision, avstämning med statsverket, attester samt rutiner för inköp och upphandlingar, personalkostnader och avstämningar. Granskningen har inte föranlett några påpekanden. Vi har även granskat generella IT-kontroller där vi har lämnat rekommendation gällande ändring av fasta registerdata samt behörigheter till redovisningssystemet. En översyn pågår hos myndigheten i syfte att ytterligare dela upp behörighetsrollerna.

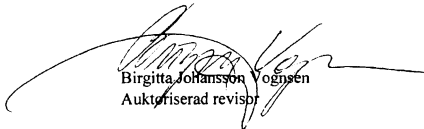
7. Förvaltningsrevision

Vi har läst protokoll från ledningsgruppsmöten, rapportering från internrevisionen, verksamhetsplanen och anslagsdirektiven.

Vi har granskat myndighetens uppgifter om ledande befattningshavare i årets årsredovisning på s. 55-56 utan kvarstående noteringar.

Årsredovisningen är enligt vår bedömning upprättad i enlighet med gällande lagar, förordningar och direktiv. Vi har inte heller funnit något som tyder på att verksamheten inte bedrivits i enlighet med anslagsdirektivet 2016 eller andra gällande regler och riktlinjer.

Stockholm den 20 mars 2017
KPMG AB

Birgitta Johansson Yngsten
Auktoriserad revisor

Riksrevisionen PM 2016.docx

© 2017 KPMG AB, a Swedish limited liability company and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

6 (6)